

Pénzes Péter szerencséje.

Irta: Dobos László.

Fergeteges jókedve kerekedhetett egyszer a Sorsnak és egy családot elkeresztelt *Pénzesnek*. Ezek a szomorú emberek mázsás teherként cipelték életükön keresztül a furcsa tréfából szerzett nevet. A világ gúnyos nevetését hallották fülük mögött s ha bemutatkoztak, keserűen torzult el arcuk, mert mindig megkapták a furcsa néven csodálkozók hatótáját. És így éltek már nemzedékek során keresztül, amikor megszületett a család megváltója, az utolsó férfi. Pénzes, aki végső családi fellángolásában elhatározta, hogy nevéhez dús vagyont szerez. De lassan-lassan negyven esztendő telt el születése óta s ő még mindig csak kaparászó hivatalnok volt az egyik pesti előljáróságnak. Évek torlódtak egymásra és Pénzes Péter hatalmas vágya, hogy gazdaggá lehessen, rögeszmévé súlyosodott a lelkében. Nem hazárdjátékon akart nyerni, *gyávább* volt; nem összekuporgatott fizetési morzsákból akart meggazdagodni, *türelmetlenebb* volt, hanem csak olyan egyszerű módon kívánt rengeteg pénzhez jutni, amilyent gyenge eszével el tudott képzelni s amely tehetetlen gyámságtalanságához leginkább megfelelt: szeretett volna pénzt — találni. Érezte, hogy el kell jönnie annak a pillanatnak, amikor szeme előtt sötétedik majd egy pénzes táská az ucca kövezetén s ő felveszi, sok pénz lesz benne, de az mind az övé lesz, csak az övé lesz!

Lassan annyira beleélte magát eljövendő gazdagságába, hogy gögös, dölyfös lett a reá váró vagyonra, mely boldogsággal fogja megjutalmazni őt, a sokat fáradó embert. Hivatalnok társai persze még jobban nevettek rajta; eddig azért, mert Pénzes volt és sohsem volt pénze, ezután pedig mert még dölyfös is lett csupán álmában beteljesedő gazdagságára és így olyan szánalmasan együgyű volt szegény Péter, aki úgy bízott abban a szerencséében, mely csak a névosztogatásig maradt iránta bőkezűen szeretetreméltó. Este ha kijött a hivatalos épület kapuján, mindig abban reménykedett: hátha ma! S így sohsem unatkozott. Állandóan gyalog járt, mert tudta, hogy villamoson hiába találna valamit, tizenöt-húsz szempár előtt nem lehetne észrevétlenül tartózkodni. Legtöbbször sötét, szűk uccákon járt, mert azt is tudta Pénzes Péter, hogy a körutakon hamarosan észreveszik az ilyesmit. De néha-néha mikor kikerült a szikrázó fényű utakra, hol feléje villantak a kirakatok, ilyesfélét dünnyögött:

— Te fény, ne neved; te arany, ne ragyogj; te szépséges világ, ne kiálts; te virág, cukor, gyümölcs, ne illatozz, mert szamarak vagytok! Szamarak vagytok mind! Nekem pénzem lesz és te fény, arany, szépség, illat ijedten görnyedezel majd előttem, amikor mindenható pénzzel megvásárollak. Ti rohanó, spekuláló emberek, ti is szamarak vagytok, de ez így van rendjén. Ti összehordjátok a vagyonokat könnyből, verejtékből, hogy egy uccasarkon elveszítsétek és én megtaláljam őket. Bizony Isten, szamarak vagytok! Szamarak! De ez így van rendjén.

A hullámzó körutakról sokszor tévedt vissza egy szűk ucca tájkára, amely bűzös és szennyes volt, két oldalán szürke arcú kőkaszárnyák nyargaltak az ég felé és úgy tűnt fel Péternek, mintha lecsapolt,

mély csatorna fenekén járna. De eljárt arra, mert egy ablak fakó-piros függönye mögül elő-előcsillant egy borzas szőke fej . . . Sokszor órákig is ácsorgott az ablak alatt, csak láthassa, de ha kimosolygott a sápadt lányka, ijedten húzta vállá közé kopott, öregedő fejét és sietve loholt tovább. Ilyenkor el-elhatározta, hogy nem megy többé arra a tájra, de ha megleti pénzét, a lányt magához veszi és ráhullatja mindet. Oly szép-kék szeme volt . . .

Másnap újra arra ment.

— — — — —

Egyszer késő éjjel tért haza. Előtte nagy társaság vonult be a kapun s mikor a házmester számára pénzt ráncigáltak ki zsebükből a férfiak, az egyik elhullajtott pár zöldhasú bankót. A házmester azonban észrevette és — régi becsületes ember volt — utánavitte az úrnak.

Óh, a szamár! dünnyögte Péter, amikor ezt az „istentelen” cselekedetet látta.

Mérgelődve mászott fel a lépcsőkön. A dühtől nem tudott elaludni.

*

Hétfő volt. Egész nap esett az eső. Benn az íróasztalánál Péter azon tépelődött, hogy csak ma el ne veszítse az illető a pénzt, mert még eláznék és ő még csak hasznát sem vehetné. Még elképzelésben is borzalmasnak és végzetszerűnek látszott ez a fordulat. De mikor hazaindult, már szivárvány szalagozta az eget és biztos tudattal lendült neki az útnak, hogy aznap feltétlenül megleti megálmodott szerencséjét. Mily fölséges gondolat! Koldusan elindulni a hivatalból és milliomosként hazaérkezni!

Az esti sötétség fekete ködöt szitált a városra. Befordult abba az uccába.

És egyszerre . . .

Nem, nem ez lehetetlen — hebegte önmagának Péter és olyanformán érezte magát mint a múltba, amikor egy régóta betegeskedő rokona halt meg. Hiszen várható volt, mégis mennyire lesújtotta a családot. A mikor beteljesedik mégis döbbenetes. És most is. Ezt várta egész életében, ami ott fekszik a járdán, de most, hogy ordít feléje valóságban az a fekete tárca, az mégis zavarba hozza és megrökönyödik a helyzettől. Csak egy lehajlás és az övé! Igen de nincs-e valaki a közelben? Nincs. De mégis. A kapuban, mely előtt a tárca fekszik, pipázva ujságot olvas a házmester. A nyomorult! Mintha csak azt a fekete pontot őrizné, amely egy ember számára az élet! Péter már oda is ér. A tárca mellett megáll, rágyújt, hogy addig kitaláljon valamit. Abban a pillanatban a feltérintő házmester is meglátja a földön fekvő tárcát. No most mi lesz, Uramisten?

Péter látja, hogyan rándul meg a házmester válla, amint nyúlna a zsákmányért. Farkasszemet néznek. Már mindent feltételeznek egymásról. Péter ugyan lehajolhatna s elmenekülhetne vele, de a házmester kiabálni kezdene, botrányt csapna, még tolvajsággal is vádolhatnák. Az rettenetes volna. Ellenben hirtelen kicsúszik kezéből az öngyújtó. Éppen a tárca mellé. Lehajol s mindkettő a kezében van. Remegő lábbal lép

tovább, amikor érzi, hogy megindul feléje a házmester. Nem mer felnézni, rettenetes súlyt, nehéz feketeséget érez maga körül. Vállán egy kezét:

— Uram, az a pénztárca . . .

— Miféle pénztárca . . . ?

— No, ne adja a gyereket, hát amit a kezében szorongat.

— Én — kezemben . . . óh én . . . hát valóban ott szorongatja a kezében, nemhogy zsebrevágta volna azonnal. Ott tágul, feketedik a kezében, szétterpeszti újjait . . . óh . . .

— Hát tesszen már ideadni, hallja-e az úr! — kiált most már gorombán a házmester, én majd elviszem a tulajdonoshoz, aki elveszítette, mert hát én a kapuból mindent láttam.

— De hisz nem is nyúlt utána — veti ellen Péter.

— Persze, mert az úr mingyá' elhalászta!

— Nem adom. Most maga akarja a pénzt.

— No de . . . Hogy még én? Ilyet ne mondjon még egyszer! Rendőrt hívok. Ez mégsem járja.

A „rendőr“ szóra már verejték-gyöngyököt izzadt Péter homloka. Láttá amint összekötözik, a nép utána vihog és azt mondják rá: „Lopott!“

— Hát vigyük el ketten, ha ismeri az urat.

— Elég leszek én egyedül is, vagy azt hiszi tán, hogy nem adom oda, mi? Ilyet ne mondjon még egyszer. Alávaló . . .

Már húszan is körülállták őket. A házmester erős, fölényes hangja máris igazolta a saját igazát a tömeg előtt. A féltékenység, a megrettenés a bűnösség szava! Már a dagadt házmesterné is kinn visítózott:

— Hogy nem szégyelli, úriember, oszt lop!

— Hát lopott? dugták hozzá tizen is a fejüket.

— Hiszen csak rá kell nézni az éhenkórász képére, máris látni! No de az uram nem hagyja elveszni az igazságot! — rikácsolt jobbra-balra.

Megérkezett a rendőr. A házmester beszélt.

— Hát nézze kérem lopott a gyalázatos. Elmegyek mellette, mert éppen munkából jöttem hazafele, — biz magamfajta becsületes szegényember két keze keserves munkájával szerzi a kenyérré válót, nem úgy, mint ez a semmiházi, no igen mert, hogy elmegyek mellette, hát csak érzem ám, nyúlkál valaki felém oszt mán huzza is kifelé a tárcámat a zsebemből. De, hogy uriember, oszt nem rühell lopni a piszkos. S hozzá magamfajta szegény kódistól.

Péter szeme előtt már összefolyt minden: a nagyhangú házmester, a hizott felesége, a szitkozódó tömeg, a fehérkeztyűs rendőr. Néhanéha vergődve közberobbentett egy-egy ellenvetést a házmester beszédébe, de a tömeg dühe rácsapott. Már tanúk is akadtak, akik látták, amikor benyúlt Péter a házmester zsebébe. Egy lány hangja élesen csengett:

— Erre lófrált mindég, már gyanus volt mindenkinek. Igen rossz arca volt, úgy féltünk tőle. . .

Péter felriadt, ránézett a lányra: piros volt a szája, a haja szőke s festve az arca. Ő az! Óh, mily szép volt az ablakban s mire leért és beszélni kezdett, már uccalány lett. Szétfoszlott előtte minden. Hagyta, hogy vigye a rendőr.

A házmester lelkendezve futott a lakásába. Megállt az asztalnál és úgy bámulta a talált jószágot, lámpafénynél. Felesége a vállán keresztül kukucskált. A tárcsa a világosságnál már nem is volt bizonyos finom, hanem csak afféle olcsó jószág. De dagasztott! Kitérta . . .

. . . és szép, fehér papírlapok voltak benne tömötten elrendezve és hidegen nevettek a házmester tágra nyílt szemébe.

Egy tréfacsináló ötlete: szép fehér üres papírlapok . . .

*

Pénzes Péter megsemmisülve vánszorgott az őrszoba felé.

A rendőr vigasztalta:

No hiszen tudom én, hogy nem mind igaz amit a házmester összehordott, az ember látja azt, amit lát; majd eltussoljuk az ügyet, hiszen közös kenyéren élünk . . . no.

De Péter szeméből csak kicsordult a könnyű. Legszebb álmát, el-sikkasztott szerencséjét siratta.

A mi nászunk.

*Pirosan égő, csókot ígérő
Ajkadnak méze mámort kindló.
Végzetem üdve, sorsom hatalma
Vérszinű vágyak nász-nyoszolyáját
Keleti, színes csillogó gyöngyök
Ezrével rakja.*

*Asszony! a vágyám vágyad elébe
Suhanó sólyom-szárnyakon száll.
Asszony! a vérem véred kívánja,
Szerelmem izzó aranyfodl.*

*Mámorban égő, üdvöt ígérő,
Illatos, csókos nászéjszakán
Harmatos lelked, ígésző vágyad
Csillogó, gyöngyös kéjoltárára
Leteszem váltságom: biborkoronám.*

GAÁL GYÖRGY.